

čase in pogledati: kako so takrat gospodarili (kmetovali), da vidimo razločke med sedaj in nekdanj.

Da smo pa mi v kmetijstvu v mnozih rečeh svojim sprednikom naprej, ne bo mogel tajiti, kdor bo z nami današnje kmetijstvo pregledal in ga nekdanjemu primerjal. Sej tak pregled se zdaj naj bolj spodobi o prestopu iz starega v novo leto in vsak dober in umen človek pri začetku novega leta se rad še enkrat nazaj ozre v pretečene čase, ker prihodnost mu je tako zakrita. Tak pogled dá novo moč in novo serčnost za prihodnje napredovanje. So bile stiske in skušnje, si misli, tudi še tako hude, in kar smo doživeli, bodi tudi še tako grenko, preteklo je, dasiravno smo dostikrat mislili, da ne bomo mogli prestati; pa Bog je pomagal, in tisti, ki je vlni pomagal, bo še letos, in zaupljivo in serčno koračimo v prihodnje čase — v novo leto.

Če tedaj pretečene čase pazljivo pregledamo in presodimo, najdemo gotovo, da marsikaj je zdaj na naših posestvih boljše memo nekdanj, dasiravno nas čaka še veliko dela. Ker pa še dovolj manjka do popolnosti, se je treba s serčnostjo lotiti in ne obupati, gotovo naš trud ne bo zastonj. Ta pregled pa velja samo za naše slovenske dežele, in le poglobitve reči.

1. Polje. Ne le veliko novega polja je zdaj, kjer ga pred ni bilo, veliko močvirja posušenega, veliko spašnikov razdeljenih in v lepo polje premenjenih, veliko njiv iz prej neobdelovanih prostorov narejenih, ampak tudi v več krajih se je začel svet bolj umno obdelovati memo poprej; ter ne le več grajšin, ampak tudi umniši kmetje dajejo v tem lep izgled. Pa ne moremo tajiti, da veliko jih je tudi še, ki pri svojem starem kopitu terdovratni v svojo škodo ostajajo, in kar pri družih očitno boljšega vidijo, posnemati nočejo. Prepričali smo se, da samo lenim zemlja peša, pridnim pa, ki svoje polje z dobrim gnojem prav gnoje, in ga umno obdelujejo, ne le ne peša, ampak se zmiraj bolj boljša, in umne in pridne gospodarje za njih trud lepo obdaruje. Pridela se zdaj na Slovenskem ne le veliko več žita od poprejšnjih časov, ampak tudi še družih sadežev, katerih naši spredniki niso imeli: veliko krompirja, veliko koruze, in tudi veliko razne detelje in druge klaje, pese itd., katerih reči naši spredniki še pred petdesetimi leti niso povsod poznali. Koliko to zdá! koliko veljá!

2. Travníščne. Dasiravno so te pri nas še zlo zanemarjene, vendar je v deželi zdaj veliko več merve memo nekdanj; so tedaj gotovo ne le pomnožene, ampak tudi že bolj oskerbovane. K temu je pomoglo tudi tolikanj novih cest od petdeset let semkaj narejenih, po katerih se je mnogo blago v druge dežele prepelovalo, in se je klaja lahko in dobro prodajala, kar nekdanj ni bilo.

3. Živina. Konji so se v deželah po cesarskem žrebstvu polepšali, tudi so bolj oskerbovani in imajo več ceno, in revnih kljusetov je čedalje manj. Goveja živina tudi ni slabša od nekdanj, ampak gotovo lepša in zališa. Nekdanj je bila goveja živina pri nas zlo majhna in revna; zdaj je srednja pa krepka, bolj velika kakor majhna, in ostanjki poprejšne majhne živine se že malokje najdejo. Samo kar drobnico in kar čbele tiče, ne moremo reči, da smo v tem kaj napredovali in da smo na boljšem.

4. Vinogradi. Ne le veliko novih vinogradov in clo novih vinogoric je v tem stoletju na Slovenskem zasajenih, katerih nekdanj ni bilo, ampak tudi ravnanje z vinom, kar so ceste, da se vino lože prodaja, se je gotovo, dasiravno, počasi zboljšalo. Marsikje se zdaj že pri nas dobé vina, od katerih bi tisti, kateri so prejšne poznali, ne verjeli, da so pri nas rastle. Upati je, da bodo gorniki čedalje bolj potrebo tacega in še večega zboljšanja vina spoznali.

5. Sadje. Naši spredniki so imeli malo zlo borenega sadja. Naj pogleda pa, kdor ima oči, koliko, tudi naj žlahnejšega je pri nas zdaj. Razstava v Ljubljani v letu 1847 je pokazala 224 plemen večidel zlo žlahnih jabelk in 133 plemen taci hrušk. Koliko lepih češin, sliv in družega lepega in dobrega sadja je zdaj na Slovenskem, na Štajerskem in na Koroškem pa še več kakor pri nas na Krajskem, kjer je pred 50 leti tepka (sicer vse hvale vredna) naj žlahniši sad bila! Po pravici rečemo, da sadje je vse novo pri nas, in se od leta do leta bolj množi, ki se bo po železnih cestah kmalo obilo v daljne kraje dobro prodajalo in lep dobiček donašalo.

6. Tudi še druge okoljine spričujejo naše napredovanje v kmetijstvu. Naše vasi so v lepšem stanu mem nekdanj, hiše večidel zidane in čedne, obleka je zališi, živež čedalje boljši tako, da zdaj tudi revni že ne marajo za jedi, za ktere so nekdanj še clo v dobrih in premožnih hišah radi marali. Kako malo se je poznala kava (kofè) nekdanj; kdo je ne pozna dan današnji? Ali ni vse to spričevanja dosti, da je zdaj naše gospodarstvo v veliko boljšem stanu memo nekdanj?

(Konec sledí.)

Gospodarske drobtinčice.

(Metelka ali nemška detelja (Luzerne) — od kod je k nam prišla?) Ob času perzijanskega kralja Darija je seme njeno iz Medije (Medna) na Gerško prenešeno bilo. Tako piše stari rimski pisatelj v svojih bukvah H. n. XVIII., 16. Je tedaj metelka hči jutrovih dežel — Perzije namreč v Azii. Rimci, ki so jo po njeni domovini medničanko (herba medica) imenovali, so jo za živinsko klajo močno čislali, zato jo že tadanj kmetijski pisatelj Kolumela (II. 11.) hvali, da je „izverstno dobro zelišče“. Po Rimcih se je kmali zaplodila po južni Galii (sedanjem Francozskem), kjer je še sedaj naj več in s toliko marljivostjo pridelujejo, da še dandanašnji se naj boljša sorta metelke dobiva iz Francozkega. Od tod se je razširila v Švajco, kjer so se je v kantonu Lucernskem naj bolj poprijeli in sicer tako, da celó od tistega kraja je ime „Luzerne“ dobila, — kmali pa so jo tudi še po družih deželah sejati začeli in tudi po Nemškem. Na Laškem, kjer že od nekdanj na senožeti vodo napeljujejo in na njih in ne na njivah pridelujejo obilo živinske klaje, se ni nikoli dosta zaplodila. Zato je tudi v naše kraje nismo dobili iz Laškega, ampak iz Nemškega, in odtod izvira pri nas njeno ime „nemška detelja“. Na Notrajskem smo prvičkrat slišali ime „metelka“ (metlica?), menda ker detelja ta se košato kot metlica razraša. — Tako smo dobili to koristno deteljo k nam, in je imamo zdaj že precej pa je bomo čez leta gotovo še več imeli.

Za poduk in kratek čas.

Kako neka sleparica pošteno družino v strašno nesrečo pripravi.

Resnična prigodba našega časa.

Nedavno je v Švajci pred porotno sodbo stala gerda baba, blizo 60 let stara, kateri se je že na obrazu bralo, da je z vragom v zlahti; pred sto leti bi jo bili za copernico na germadi sožgali. Zraven nje pa je stala pred sodbo stara mati s tremi hčerami — poštena kmetica, plaha in boječa, ker ni vedila: kaj bo konec sodbe. Kakor so se vsi pričujoči grozili na uno ciganko, tako je vsak miloval to ženo in hčere njene.

Kaj pa je bil obseg današnje pravde, h kateri je privrelo mnogo ljudi? Popisali jo bomo, kakor je je sednja razodela. Čujte!